

OBŘANY U BRNA, PRAPŘEDKŮV PRVOROZENÝ SYN BOČEK

Nejstarší dochovaná zmínka o Obřanech pochází z půlky 13. století. Autor Velkého letopisu Žďárského, sepsaného kolem roku 1300, který byl svědkem stavby Žďárského kláštera a který v něm strávil většinu svého života, přisuzuje Obřany Zbraslavským a uvádí výslovně: „Otec jeho (zakladatele Bočka) byl Gerhard maje příjmi podle hradu, který slul Obřany. Dosti znamenitý býval to hrad, nyní jest zbořen.“ (překlad: Fr. Palacký) V současnosti se nicméně má za to, že majitelem Obřan byl před Bočkem ze Zbraslavi jeho tchán Přibyslav z Křižanova, a že jej jeho dcera Eufémie přinesla do manželství s Bočkem ze Zbraslavi a Jaroslavíc buď věnem nebo dědictvím (Zdroj: J. Škvřňák: První vrstva šlechtických predikátů na jihozápadní Moravě ve vztahu k sídlům). Tuto teorii potvrzuje, že se Přibyslav z Křižanova po Obřanech opakovaně psal, jak uvádí Miroslav Plaček v monografii „Páni z Kunštátu“.

Boček, psaný z Jaroslavíc a ze Zbraslavi, zmíněný poprvé roku 1232, nastoupil brzy do služby moravského markraběte Přemysla (nejmladšího syna Přemysla Otakara I.). Král Václav I. jej jmenoval maršálkem a následně roku 1238 znojenským purkrabím, téhož roku je také jmenován podkomořím v brněnské části Moravy. Není jasné, jak se zachoval Boček a jeho rod během povstání mladšího krále Přemysla ke konci 40. let. Jeho švagři Havel a Smil stáli pevně na straně Václava I. O Bočkovi to zcela jisté není, mohl zaujmout neutrální postoj a vyčkávat, jak se situace vyvine. Ať to bylo jakkoliv, Boček neztratil při potrestání povstalců, ale ani při nástupu Přemysla II., když odměňoval své bývalé spojence na úkor svých bývalých protivníků (Zdroj: e-stredovek.cz).

Boček je, jako jeden z vůdců moravského vojska, doložen během tažení Přemysla II. po nově získaných rakouských zemích v létě a na podzim 1252. Ve stejném roce Bočka Přemysl (v této době není českým králem, ale rakouským vévodou a moravským markrabětem) nazývá hrabětem z Perneggu (comes de Bernekke). Tato rakouská oblast ovšem hrabstvím nebyla a páni z Perneggu, byli hrabaty díky vlastnictví hrabství Deggendorf (v Bavorsku). Boček, hrabě bez hrabství, ale i tak tímto mohl užívat a užíval lepší titul než všichni ostatní čeští velmoži. Tato pocta nebyla dědičná, Bočkovi potomci již toto území nespravovali a titulu neužívali.

Skutečnost, že se Boček nikdy nepsal po rodné Zbraslavi, by nás mohla dovést ke spekulaci, že Zbraslav získal zakladatel rodu Gerhard věnem od druhé manželky, matky Mikula, Smila a Kuny. Což by i vysvětlovalo, proč právě Mikul dědil rodovou Zbraslav a na rozdíl od svých bratří nikdy nevstoupil do nějakého úřadu. Pro by hovořila i skutečnost, že nacházíme Gerharda s přídomkem ze Zbraslavi v listinách v roce 1222 a již 11 let poté také druhorozeného Mikula, v roce 1222 tedy již musel být na světě a Gerhard již tedy musel být v roce 1222 po druhém sňatku.

Boček se oženil s Eufémií (sestrou Zdislavy z Lemberka, svatořečené na začátku 20. století), dcerou moravského velmože Přibyslava z Křižanova, významného kolonizátora česko-moravského pohraničí, po němž zdělila rozsáhlé statky. Boček a jeho potomci tak získali Křižanov, moravskou část Vysočiny i statky na jižní Moravě. Boček završil snahu svého tchána a založil roku 1252 ve Žďáru cisterciácký klášter.

Krátce před svou smrtí se Boček s bratřími zúčastnil na přelomu let 1254 a 1255 první křížové výpravy Přemysla Otakara II. do Pruska (Zdroj: Jiří Knap: Křížové výpravy Přemysla Otakara II. do Prus

---

V kontextu dobového vnímání a moderní historiografie. Brno 2007.). Je možné, že Boček zemřel předčasně právě v souvislosti s touto výpravou. Nicméně Přemysl Otakar II. je již v druhé půlce února roku 1255 dosvědčen v Brně, případné Bočkovo zranění či nemoc by muselo mít dosti pozvolný průběh. Závěť sepsal v prosinci téhož roku a nedlouho nato zemřel.

Původní sídlo Zbraslavských bylo asi u kostela, hrad postavil na ostrožně asi 3 km severně od Obřan Bočkův mladší syn Gerhard, který se po Obřanech píše poprvé v roce 1278 (Zdroj: hrady.cz).

BOČKŮV ROZROD

Boček po sobě zanechal dva syny a jednu dceru. Syn Smil zemřel v mladém věku. Byl sice zasnouben, ale neoženil se a neměl žádné potomky. Bočkovo panství zdědil Smilův mladší bratr Gerhard ze Zbraslavi a Obřan, zmiňovaný mezi lety 1261 a 1291. Jediná Bočkova dcera Anežka byla dvakrát vdaná, poprvé si vzala Hruta, podruhé Vítka z Úpy.

Gerhard (Bočkův mladší syn) se v roce 1278 účastnil bitvy na Moravském poli v řadách vojska českého krále. V době zmatků po smrti Přemysla Otaktara II. začal odboj proti novému správci Moravy Albrechtu Saskému, a stal se, stejně jako mnoho dalších šlechticů, loupeživým rytířem. Obřanský hrad byl dobit královským vojskem, samotný Gerhard byl v roce 1282 spolu s dalšími odbojníky zatčen a uvězněn na Špilberku. (Zdroj: hrady.cz)

Ze Špilberka byl Gerhard propuštěn v roce 1283 v souvislosti s návratem krále Václava II. z braniborské internace, majetek mu byl vrácen a roku 1285 či krátce předtím byl navíc odměněn funkcí moravského podkomořího (Zdroj: Wikipedia). Ovšem zanedlouho byl ze své funkce z neznámých důvodů sesazen. Gerhard ze Zbraslavi a Obřan zemřel roku 1291 a zanechal po sobě dva syny a dvě dcery. Jeho starší syn Boček ho přežil pouze o pět let a otcovy majetky převzal mladší syn Smil z Obřan.

POSLEDNÍ GENERACE BOČKOVÝCH POTOMKŮ

První písemná zmínka o Smilovi (Bočkův vnuk a Gerhardův mladší syn) pochází z roku 1303. Ten se ujal rodového majetku po smrti svého staršího a jediného bratra Bočka, který přežil otce pouze o pět let. Ze začátku 14. století, v době následující zavraždění krále Václava III., se Smil zapletl do vnitřních rozbrojů na Moravě a po nástupu Jana Lucemburského na český trůn se postavil na stranu jeho opozice. Hrad Obřany musel být znovu dobyt (Zdroj: hrady.cz).

Po vojenském potlačení vzpoury se Smil z Obřan uchýlil pod ochranná křídla rakouského vévody Fridricha Sličného Habsburského, po smrti svého staršího bratra, po krátkou dobu českého krále Rudolfa, konkurenčního zájemce o český trůn. Smil v rakouské emigraci roku 1312 nebo 1313 zemřel. Nezanechal mužských potomků a rod pánů z Obřan, rozrod potomků Bočka, nejstaršího syna prapředka Gerharda ze Zbraslavi, vymřel po meči. Jediná Smilova dcera Anna byla jeptiškou (Zdroj: Wikipedia).

Roku 1312 Obřany získal Jindřich z Lipé, který okolní pozemky věnoval brněnským cisterciákům.